

Studijų pasirinkimo motyvų ir pasitenkinimo studijomis analizė kaip studijų kokybės užtikrinimo instrumentas

Liucija Urbonienė,
Šiaulių valstybinė kolegija, lekt.

Anotacija

Straipsnyje atlikta studentų pasitenkinimo studijomis ir studijų pasirinkimo motyvų šiuolaikinių mokslinių sampratų analizė. Vadovaujantis atliktos anketinės apklausos rezultatais, išnagrinėti Šiaulių valstybinės kolegijos Verslo ir technologijų fakulteto iššestinių studijų Socialinių mokslų bei Verslo ir viešosios vadybos studijų kryptių grupių pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvai ir pasitenkinimas studijomis. Remiantis mokslinės literatūros analize ir atlikus anketinę apklausą siekta nustatyti, kokie motyvai labiausiai skatina studentus pasirinkti studijas Šiaulių valstybinėje kolegijoje. Identifikuoti kriterijai, kurie lemia studentų pasitenkinimą arba nepasitenkinimą studijomis vertinant studijų kokybės aspektu.

Reikšminiai žodžiai: studijų kokybė, studijų pasirinkimas, studijų programa, pasitenkinimas studijomis.

Įvadas

Temos aktualumas. Nuolatiniai visuomenės gyvenimo pokyčiai, kuriuos diktuoja globalizacijos iššūkiai, apima visas žmogaus veiklos sritis, tarp jų – ir studijas aukštojoje mokykloje. Pokyčiai aukštojo mokslo sistemoje ypač akcentuoja aukštus akademinis standartus, skatina studentus būti atsakingais už savo išsilavinimą, profesinį pasirengimą. Aukštųjų mokyklų pagrindinė paskirtis – paruošti absolventą, kuris, būdamas sumanus ir lankstus profesinėje veikloje bei pasinaudodamas studijų metais įgytomis profesinėmis kompetencijomis, taptų konkurencingu darbuotoju, gebėtų greitai adaptuotis naujoje aplinkoje ir būtų pasiruošęs darbui rinkoje (Bulajeva, Jakubė, Lepaitė ir kt., 2011; Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose, 2021; Flournoy ir Bauman, 2021).

Aukštojo mokslo įstaigos deda daug pastangų gerindamos studijų kokybę. Ruošiant specialistus darbo rinkai geresni studijų rezultatai pasiekiami, kai studentai jaučia, kad jų pasirinkimas yra teisingas, kai pasirinkta studijų programa atliepia jų lūkesčius, kai jie patenkinti savo studijomis. Studentai, kurie studijas renkasi atsakingai ir apgalvotai, tikėtina siekia aukštesnių studijų rezultatų, yra labiau motyvuoti. Analizuojant mokslines lietuvių ir užsienio autorių publikacijas, galima išskirti keletą pagrindinių studijų programos pasirinkimo veiksnių, tokių, kaip perspektyvi studijų programa, įdomios ir patrauklios studijos, prestižinė mokslo įstaiga ar studijų programa (Gasiūnaitė, Juknytė-Petreikienė, 2015; Jatkauskienė, Andriekienė, Trakšelys, 2015; Norvilienė, 2015; Fuller, Delorey, 2016; Nadobnik ir kt., 2017; Serano ir kt., 2021; Ramlogan, Raman, 2022).

Gerus studijų rezultatus lemia ne tik tikslingai pasirinktos studijos, bet ir pasitenkinimas studijomis. Tarp studentų pasitenkinimo ar nepasitenkinimo studijomis ir studijų nutraukimo yra tiesioginis ryšys, o studentų nubyreėjimas aukštojoje mokykloje yra vienas pagrindinių aukštojo mokslo sistemos rodiklių (Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose, 2021). Studentų pasitenkinimas studijų kokybe reiškia, kad studentai yra patenkinti teikiamų studijų paslaugų kokybe, tai padeda aukštajai mokyklai išlaikyti studentus, daro teigiamą įtaką įstaigos konkurencingumui, gerina jos įvaizdį visuomenėje. Didėjant aukštojo mokslo reikšmei, plėtojantis diskusijoms apie studijų kokybę ir jos užtikrinimą, studentų pasitenkinimas studijomis kaip tyrimo objektas tampa ypatingai aktualus (Dewi ir kt., 2020). Pastangos tirti ir analizuoti studentų pasitenkinimą studijomis turi būti nenutrūkstamos, nes studentų poreikiai ir lūkesčiai keičiasi nuolat.

Tyrimo problema. Dažnai studijų programos pasirinkimas yra nepakankamai racionalus, nemotyvuotas ar atsitiktinai priimtas sprendimas (Serano ir kt., 2021). Atrodytų, pasirinkę studijų programą ir pradėję studijuoti, studentai turėtų galutinai išsipareigoti pasirinktai profesijai ir karjerai. Tačiau ne visi studentai yra tikri dėl savo pasirinkimo. Dalis studentų orientuojasi tik į studijas tam tikroje aukštojoje mokykloje, o apie būsimą darbą, apie kompetencijas dar nemąsto ((Osadchyi ir kt., 2020). Nors daugelis aukštųjų mokyklų deda daug pastangų, viešindamos savo studijų programas ir stengdamosi pritraukti joms kuo daugiau studentų, vis dėlto dalis studentų pripažįsta, jog jų studijų

pasirinkimas nebuvo pakankamai apgalvotas ir racionalus (Nadobnik ir kt., 2017). Šalia visos serijos praktikoje įvardijamų studijų pasirinkimo motyvų ir pasitenkinimo studijomis problemų, išnagrinėjus mokslo literatūrą, kyla ir mokslinis probleminis klausimas: kokius metodus ir tyrimo įrankius plačioje jų mokslinėje įvairovėje pasirinkti tam, kad tinkamai nustatyti studentų studijų pasirinkimo motyvus ir įvertinti studentų pasitenkinimą studijomis?

Tyrimo tikslas: atskleisti, kaip studentų studijų pasirinkimo motyvai ir pasitenkinimas studijomis gali padėti gerinti studijų kokybę.

Tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti mokslinę literatūrą apie studentų pasitenkinimą studijomis ir studijų pasirinkimo motyvus; 2) nustatyti Šiaulių valstybinės kolegijos iššęstinių studijų studentų studijų pasirinkimo motyvus; 3) identifikuoti šių studentų pasitenkinimo studijomis veiksnius.

Tyrimo objektas: studentų studijų pasirinkimo motyvai ir pasitenkinimas studijomis.

Tyrimo metodai. Teoriniam tyrimui pritaikytas mokslo šaltinių paieškos, atrinktų šaltinių informacijos analizės ir apibendrinimo metodai. Empiriniam tyrimui naudotas duomenų rinkimo anketinės apklausos metodas, gautų tyrimo duomenų analizei taikyti statistinės, grafinės duomenų analizės metodai, rezultatų interpretavimo, sisteminimo ir apibendrinimo metodai. Klausimynas sudarytas vadovaujantis moksline ir metodine literatūra, Šiaulių valstybinės kolegijos ankstesnėmis studentų apklausomis, kitose kolegijose vykdomų analogiškų tyrimų įrankiais. Apklauskos rezultatai apdoroti SPSS ir Microsoft Excel kompiuterinėmis programomis.

Teoriniai tyrimo pagrindai

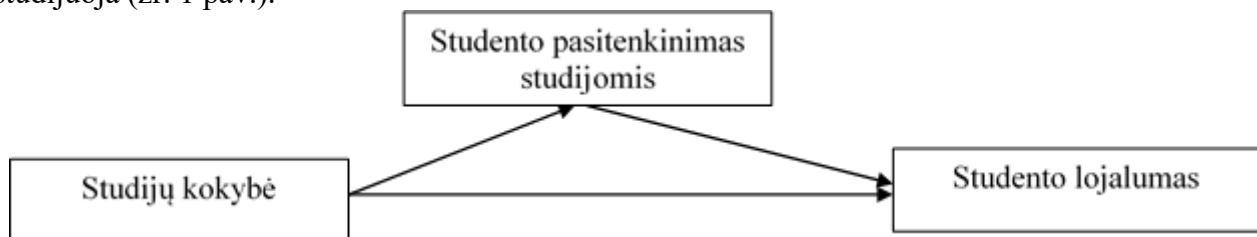
Studentų pasitenkinimas studijomis

Kai aukštojo mokslo sistemoje vyksta didelė konkurencija, tokios temos kaip studijų paslaugų kokybė, klientų išlaikymas, organizacijos identifikavimas ir studentų pasitenkinimas greitai tapo esminėmis aukštojo mokslo institucijų tvarumo sudedamosiomis dalimis.

Mokslinėje literatūroje klientų vertinama paslaugų kokybė dažnai apibrėžiama kaip klientų lūkesčių ir gautų paslaugų suvokimo lyginamosios analizės rezultatas (Ramlogan, Raman, 2022). Tradiciškai reikalaujama aukštosioms mokykloms užtikrinti, kad jų teikiamos studijų paslaugos atitiktų studentų lūkesčius. Tačiau yra plačiai paplitusi nuomonė, kad studijų paslaugų kokybė yra daugialypė struktūra, kurios pagrindiniu rezultatu turi tapti nuolatinis studentų tobulėjimas (Flournoy ir Bauman, 2021). Kadangi studijų programos aukšta kokybė yra būtina studentų sėkmei, aukštojo mokslo institucijų toliaregiška vizija ir efektyvus požiūris turi derėti su kūrybiškumu tobulinant studijų programas. Tyrimais įrodytas stiprus ryšys tarp studijų programos kokybės ir jos įvaizdžio.

Studento pasitenkinimą studijomis Dewi ir kt. (2020) apibrėžia kaip bendrą siūlomų studijų paslaugų įvertinimą, remiantis atsiliepimais, gautais teikiant studijų paslaugą. Studento lojalumas aukštojo mokslo organizacijai yra gilus įsipareigojimas nuosekliai studijuoti pasirinktą studijų programą, nepaisant situacijos įtakos ir išorės pastangų, galinčių sukelti studijų pakeitimo paskatas. Studento lojalumas aukštojo mokslo organizacijai apima pozityvią šios organizacijos studijų reklamą, kai studentas rekomenduoja kitiems pasirinkti studijas šioje organizacijoje.

Dewi ir kt. (2020) apklausė Indonezijos Islam Negeri universiteto 384 studentus ir pagrindė ryšį tarp studijų kokybės, studento pasitenkinimo studijomis ir studento lojalumo organizacijai, kurioje jis studijuoja (žr. 1 pav.).

1 pav. Ryšys tarp studijų kokybės, studento pasitenkinimo studijomis ir studento lojalumo

Šaltinis: Dewi ir kt. (2020)

Atliktu tyrimu šie autoriai pagrindė tris teiginius: 1) studijų kokybė turi didelę įtaką studentų pasitenkinimui studijomis; 2) studijų kokybė daro didelę įtaką studentų lojalumui; 3) studento

pasitenkinimas studijomis daro didelę įtaką studento lojalumui organizacijai, kurioje jis studijuoja. Be to, tyrimo rezultatai rodo, kad studento individualus pasitenkinimas studijomis yra pagrindinis veiksnys, turintis daugiausia įtakos studento lojalumui. Autoriai įvertino teigiamą studijų kokybės poveikį vartotojų lojalumui per įvairias studijų paslaugų aplinkas. Jų tyrimas parodė, kad susidomėjimas studijomis ir gilus studijų reikšmės supratimas turi stiprų ir reikšmingą poveikį studento lojaliam elgesiui.

Garafiev ir Garafieva (2020) atkreipė dėmesį į vertybinių orientacijų teritorinius bruožus ir jų įtaką studentų pasitenkinimui studijomis. Šie autoriai nagrinėjo šeimos, sveikatos, sampratų apie įsidarbinimą, karjerą ir materialinį turta poveikį studentų požiūriui į studijas. Gauti duomenys parodė teritorijos urbanizacijos laipsnio įtaką vertybių skalei: iš labiau urbanizuotų teritorijų atvykę studentai pasireiškė labiau modernistinėmis vertybėmis. Kaip nepasitenkinimo studijomis priežastį daugiau nei trečdalis studentų pažymėjo nepasitikėjimą, kad baigę studijas galės įsidarbinti pagal specialybę. Šis rodiklis yra daug mažesnis iš didmiesčių atvykusiems studentams, taip mano tik kas penktas studentas. Tai galima paaiškinti didesne miestų industrializacija ir urbanizacija, o kartu – ir labiau optimistinėmis iš ten atvykusių studentų nuotaikomis.

Studentų įsivertinimas

Studentų savęs įsivertinimas mokslo literatūroje plačiai apibrėžiamas kaip asmens savo darbo kokybės įvertinimas, susijęs su vidiniais veiksniais (pvz., savęs įvaizdžiu, akademinėmis savęs sampratomis, motyvacija), tarpasmeniniais veiksniais (pvz., santykiais su bendraamžiais, dėstytojais) ir išoriniais suvokiamais standartais (pvz., studijų proceso kultūra, normos). Įsivertinimo procesas apima asmens studijų kokybės, rezultatų rinkimą, vertinimą ir apmąstymą, atsižvelgiant į vidinius (pvz., vertybės, idėjos, tikslai, įgūdžiai, emocijos) ir išorinius (pvz., dėstytojai, testai) kriterijus su grįžtamu ryšiu ir savo stipriųjų ir silpnųjų pusių nustatymu (Ramlogan, Raman, 2022).

Studentų pasitenkinimas studijomis labai daug priklauso nuo jų gebėjimo įsivertinti save studijų procese. Vaičiūnienės ir Jucevičienės (2021) teigimu, „*studentų įsivertinimas yra neatsiejama studijų proceso dalis. Gebėjimas įsivertinti yra laikomas pagrindiniu ugdymosi įgūdžiu ir mokymosi visą gyvenimą būtinybe*“. Tačiau „*studentai retai gauna galimybių įsivertinti*“, „*Įsivertinimas nėra reguliariai vykdomas*“ (p. 196).

Minėtos autorės, cituodamos Fletcher (2018) ir Panadero et al. (2016), studentų įsivertinimą (angl. *self-assessment*) apibrėžė kaip asmens mentalinę veiklą, vykstančią apibūdinant savo studijų procesus ir jų rezultatus bei taip priskiriant jiems tam tikrą vertę (p. 200).

Vyraujant vartotojiškai kultūrai studijų vertė dažnai matuojama studento galutiniu rezultatu – įgyta kvalifikacija, žiniomis, įgūdžiais, motyvacija veiklai, gebėjimu mokytis (Vaičiūnienė, Jucevičienė, 2021, 206). Mokslinėje literatūroje daug dėmesio skiriama įsivertinimo objektyvumui, kuris priklauso nuo studento sąmoningo pasiryžimo ir tikėjimo savimi. Be to, silpnesni studentai linkę save pervertinti, o stipresni – nepakankamai gerai save įsivertinti (ten pat, 208). Žinoma, įsivertinimo objektyvumas daug priklauso ir nuo studento ambicijų, sau keliamų studijų ir gyvenimo tikslų. Moksliniai tyrimai rodo, kad studentai gali objektyviau įsivertinti, jeigu yra mokomi, kaip tai atlikti (ten pat, 209). Tokie mokymai turėtų būti bent nedidele dalimi integruoti į daugelį studijų dalykų.

Flournoy ir Bauman (2021) pritaikė jų taip pavadintą *bendradarbiaujanti vertinimą*, kai studentai vertina ne tik savo studijų rezultatus, bet ir aukštosios mokyklos bei studijuojamos programos efektyvumą. Tokiame tyrime siekiama išgauti asmeniniais studentų pasiekimais pagrįstas programos vertinimo idėjas. Šis bendradarbiavimu grįstas informacijos rinkimas atspindi grįžtamąjį ryšį ir įgalina studentus tapti aktyviais programos tobulinimo procesų dalyviais. Siekiant įtraukti studentus į programos vertinimą, studentams pateikiami paprasti, bet konkretūs ir išmatuojami rodikliai, kuriais jie įvertina savo pasiekimus ir studijų programos poveikį šiems pasiekimams bei jų asmeniniam tobulėjimui. Be to, studijų programos vadovai veda diskusijas su studentais apie jų asmeninių pasiekimų ir studijų programos turinio sąsajas bei šių sąsajų įvertinimą. Toks išsamus kelių etapų vertinimas yra procesas, kurio metu akademinė bendruomenė (administracija, studijų programos dėstytojai ir studentai) nagrinėja patikimą studentų išreikštą grįžtamąjį ryšį apie studijų programą, o tada priima sprendimus apie savo veiklos ir studijų proceso bei studijų programos turinio tobulinimą.

Studijų pasirinkimo motyvai

Per savo akademinę karjerą studentai turi nemažai atvejų, kai turi priimti sprendimus ir rinktis iš įvairių galimybių. Dar būdami moksleiviais jie turi nuspręsti dėl pasirenkamų mokymo dalykų paskutiniaisiais metais. Stojant į aukštąją mokyklą, labai svarbus sprendimas yra pasirinkti, kokią programą studijuoti. Aukštojoje mokykloje vėl pasirenkami studijų dalykai, studijų programų intensyvumo maršrutai ar pasirengimas aukštesnės pakopos studijoms.

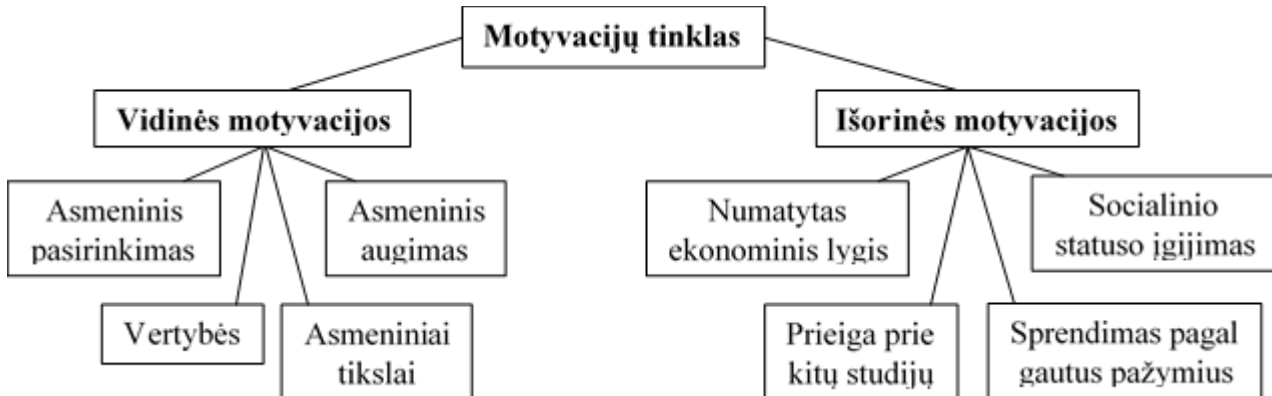
Kaip teigė Nadobnik, Tarnowski ir Nowak (2017), nagrinėjant studentų studijų pasirinkimo motyvus labai svarbu atsakyti į klausimus, ar studentų sprendimas rinktis šias studijas buvo priimtas apgalvotai, kokie studentų būsimos karjeros planai, kodėl studentų manymu jų pasirinkta studijų programa padės jiems įgyvendinti numatytus siekius. Šių autorių atliktas tyrimas parodė, kad studentų manymu pasirinktos studijos yra ne tik galimybė, bet dažnai ir būtinybė, leidžianti jaunam žmogui ateityje lengviau susirasti tinkamą darbą. Užsienio kalbų mokėjimas ir įgytos papildomos profesinės kompetencijos, šiuolaikinių technologijų valdymas, ženkliai padidina tikimybę rasti patrauklų ir naudingą darbą.

Yra daug labai skirtingų priežasčių, dėl kurių studentas pasirenka studijuoti vieną dalyką ar studijų programą. Šios priežastys daugiausia susijusios su motyvacija ir nemaža dalimi lemia studento akademinę sėkmę. Serano ir kt. (2021), cituodami Pintrich ir kt. (2006), motyvaciją apibrėžia taip: „Motyvacija – tai procesas, kurio metu bandoma paaiškinti, kaip minčių, įsitikinimų ir emocijų rinkinys paverčiamas konkrečiu veiksmu, siekiant tikslo. Tai procesas, kurio metu veikla, nukreipta į tikslą, yra skatinama ir palaikoma“.

Mokslinėje literatūroje skiriama vidinė ir išorinė stojančiojo į aukštąją mokyklą motyvacija:

- *vidinė motyvacija* kyla iš paties žmogaus, pavyzdžiui, pašaukimas ar pageidavimai. Pašaukimas suprantamas kaip žmogaus jaučiamas polinkis pasišvesti konkrečiai profesijai;
- *išorinė motyvacija* kyla iš išorės, kai siekiama su tam tikro atlygio, susijusio su tikslo pasiekimu, pavyzdžiui, atlyginimas arba socialinė padėtis (Serano ir kt., 2021).

Skiriamos abiejų motyvacijų tipų sudėtinės dalys (žr. 2 pav.):

2 pav. Stojančiojo į aukštąją mokyklą motyvacijų tinklas

Šaltinis: Serano ir kt. (2021)

Serano ir kt. (2021) nustatė, kad kai kurie autoriai tyrė šių dviejų motyvacijos tipų paplitimą renkantis studijas, ypač atkreipdami dėmesį į aukštosios mokyklos lygį. Tokiuose tyrimuose išorinė motyvacija vyravo prieš vidinę.

Studijų pasirinkimą gali lemti ir kiti veiksniai: įsidarbinamumas baigus studijas, šeimos įtaka, specifinių profesinio orientavimo strategijų taikymas bendrojo lavinimo mokykloje, mokytojų įtaka. Šiuos veiksnius galima laikyti išoriniais veiksniais.

Serano ir kt. (2021) teigimu, kai kuriais moksliniais tyrimais buvo bandoma nustatyti, ar tarp studentų, besimokančių įvairiose studijų srityse, yra skirtumų tarp motyvų, kuriais jie pasirinko tokias studijas. Tokių tyrimų išvados neparodė reikšmingų skirtumų tarp pasirinkimo motyvų studentų, studijuojančių skirtingose studijų srityse.

Ispanijos aukštojo mokslo sistemoje studijų pradžioje studentai turi pasirinkti vieną iš trijų galimų studijų sričių (gamtos mokslų, socialinių ir humanitarinių mokslų arba menų). Šiuo metu

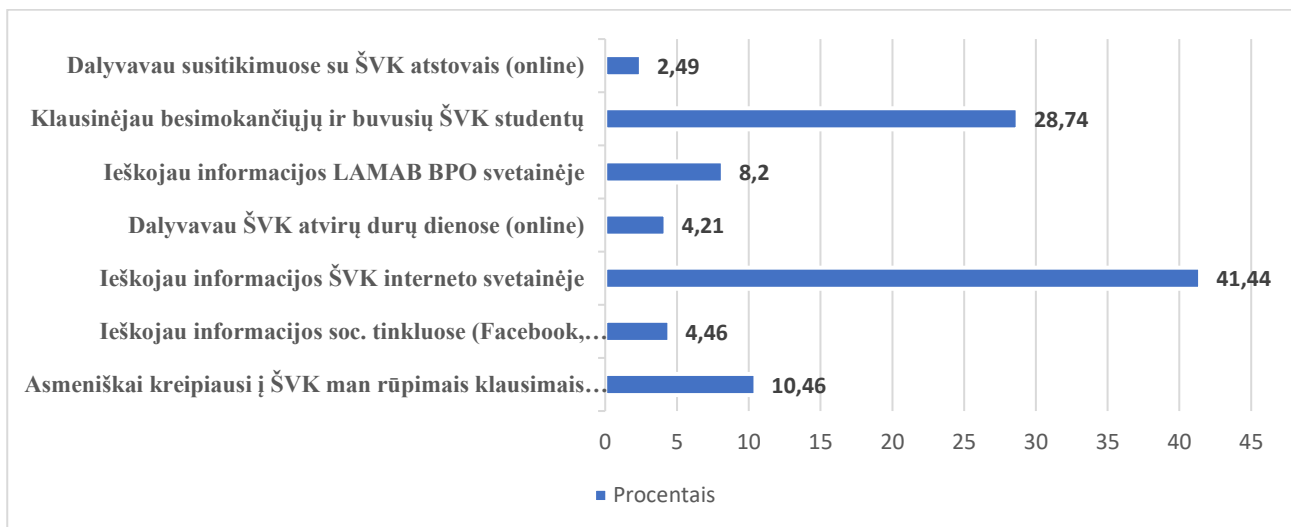
populiariausia yra gamtos mokslų sritis. Pagal panašius motyvacijos kriterijus daugiau nei pusė gimnazistų nusprendė studijuoti gamtos mokslus, 33% pasirenko socialinių ir humanitarinių mokslų sritį bei 11% nusprendė studijuoti menas (Serano ir kt., 2021).

Mokslinėje literatūroje nemažai nagrinėjama išankstinio specializuoto moksleivių mokymo įtaka tolimesnės studijų krypties pasirinkimui (Osadchy ir kt., 2020). Ankstyvas ir efektyvus mokinių įtraukimas į būsimąsias studijas skatina jaunimą detaliai susipažinti su būsima profesija, numatyti asmeninio tobulėjimo galimybes, padidina motyvaciją teigiamai apsispręsti. Taip moksleiviai įveikia prieštaravimus tarp profesinio apsisprendimo ir profesinių žinių prieinamumo, tarp aukštosios mokyklos pasirinkimo ir galimybės į ją įstoti. Moksleivių susipažinimai su šiuolaikinėmis aukštojo mokslo studijų technologijomis bei papildomų pamokų sistemos organizavimas patenkina augančius intelekto, žinių, motyvacinių įsitikinimų poreikius, padeda suprasti būsimos profesijos specifiką.

Tyrimo rezultatai

Atliekant studentų požiūrio į studijų pasirinkimo motyvus ir pasitenkinimo studijomis tyrimą, 2021 m. rudenį buvo apklausti 74 Šiaulių valstybinės kolegijos iššęstinių studijų Socialinių mokslų bei Verslo ir viešosios vadybos studijų kryptių grupių pirmo kurso studentai. Apklausoje dalyvavo 25 proc. vyrų ir 75 proc. moterų. 32 proc. apklaustųjų dirba pagal pasirinktą studijų programą. 54 proc. studentų pasirenko iššęstinę studijų formą, nes čia patogiau derinti darbą ir studijas. 32 proc. apklaustųjų teigė, kad neturėjo galimybės studijuoti nuolatine studijų forma, iš jų daugiausia – Buhalterinės apskaitos studijų programos studentai. 2021–2022 m. m. Šiaulių valstybinė kolegija (toliau – ŠVK) nevykdė priėmimo į Buhalterinės apskaitos studijų programos nuolatinės studijas.

Studentų buvo prašoma nurodyti informacijos paieškos formas, renkantis studijas Šiaulių valstybinėje kolegijoje (žr. 3 pav.)

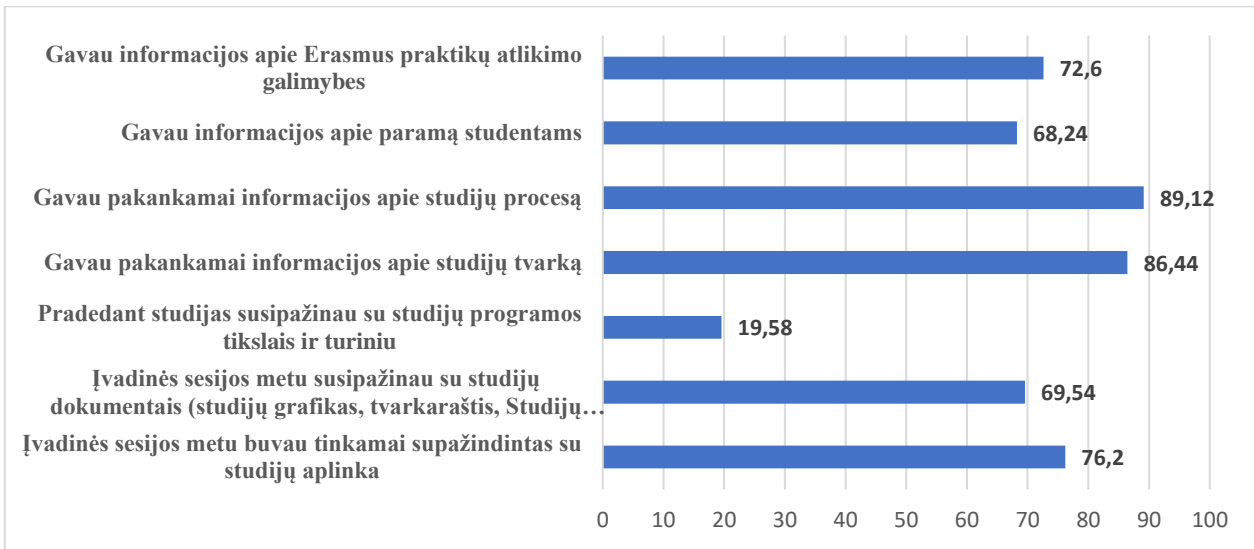

3 pav. Informacijos paieškos formos, renkantis studijas Šiaulių valstybinėje kolegijoje, proc.

Apklaustos rezultatai atskleidė, kad pagrindiniai informacijos šaltiniai renkantis studijas yra Šiaulių valstybinės kolegijos svetainė (41,44 proc.) bei besimokančiųjų ir buvusių studentų rekomendacijos (28,74 proc.). Mažiausiai patrauklūs informacijos šaltiniai – dalyvavimas susitikimuose su ŠVK atstovais (online) (2,49 proc.) ir atvirų durų dienos (online) (4,21 proc.).

Atlikus tyrimą galima pastebėti tam tikras tendencijas. Dažniausiai studentai, rinkdamiesi studijas, prioritetą teikia studijų programai, o ne institucijai, kurioje vykdoma pasirinkta studijų programa. Svarbiausi veiksniai, lemiantys studijų programos pasirinkimą – „Darbas, susijęs su studijuojama studijų programa“, „Studijų programa perspektyvi“, „Profesinės karjeros galimybės“. Tikėtina, kad studentai prieš stodami domisi konkrečia sritimi ir studijas renkasi vildamiesi, jog pasirinkta studijų programa bus įdomi ir perspektyvi.

Tyrimo metu siekta nustatyti, kaip patys studentai vertina Šiaulių valstybinės kolegijos bei Verslo ir technologijų fakulteto informacijos pasiekiamumą (žr. 4 pav.).

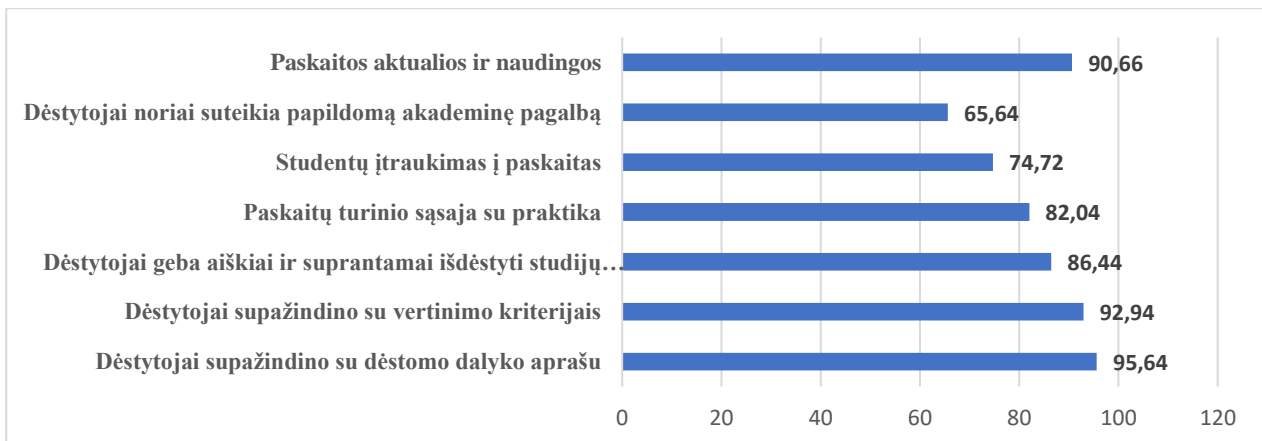

4 pav. Fakulteto informacijos pasiekiamumas, proc.

Pirmo kurso išstėtinių studijų studentai teigiamai įvertino fakulteto informacijos pasiekiamumą – pakanka informacijos apie studijų tvarką ir studijų procesą. Tačiau 80,42 proc. apklaustųjų nurodė, kad pradedant studijas negavo pakankamai informacijos, susijusios su studijų programos tikslais ir turiniu.

Studentų pasitenkinimui studijomis turi studijų organizavimo sąlygos. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma apklaustųjų teigiamai vertina studijų organizavimo aspektus – savalaikis susipažinimas su tvarkaraščiu, galimybės individualizuoti studijas. Studentai pritarė tvarkai, kad per studijų metus organizuojamos dvi įvadinės sesijos ir egzaminai šeštadieniais, nes toks studijų organizavimas leidžia derinti studijas ir darbo išsipareigojimus. Tačiau studentai pageidavo, kad informacija apie studijas ŠVK būtų suteikta mokslo metų pradžioje, nelaukiant įvadinės sesijos.

Studentų pasitenkinimas studijomis neatsiejamas nuo paslaugos kokybės. Šiuo atveju studijų paslaugos kokybė buvo tiriama vertinant 7 parametrus, atsakant į kiekvieną parametą atskirai (žr. 5 pav.).

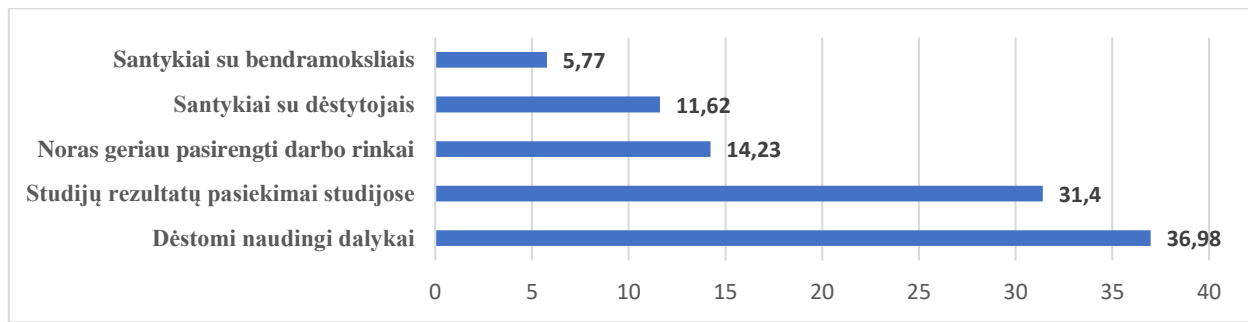

5 pav. Studijų kokybės aspektų svarba studentų pasitenkinimui studijomis, proc.

Tyrimu identifikuota, jog svarbiausias kriterijus, kuris lemia pasitenkinimą ar nepasitenkinimą studijomis, vertinant studijų kokybės aspektus, yra akademinio personalo kompetencija, dalykinis dėstomo dalyko išmanymas.

Į klausimą, kas studijuojant svarbiausia, 68,48 proc. apklaustųjų atsakė, kad „Daugiau įgyti žinių“, 25,68 proc. – „Gauti aukštojo mokslo diplomą“.

Tyrimu norėta išsiaiškinti, kokie veiksniai lemia sėkmingas studijas. Didžioji dalis (36,98 proc.) apklaustųjų teigė, kad „Dėstomi naudingi dalykai“, 31,4 proc. – „Studijų rezultatų pasiekimai studijose“, 14,23 proc. – „Noras geriau pasirengti darbo rinkai“ (žr. 6 pav.).

6 pav. Veiksniai, lemiantys sėkmingas studijas, proc.

89,46 proc. studentų patenkinti pasirinkta studijų programa bei studijų kokybe. 90,24 proc. pirmo kurso iššęstinių studijų studentų yra apsisprendę tęsti studijas Šiaulių valstybinėje kolegijoje. Studentų nuomonė apie studijas, pradėjus mokytis Šiaulių valstybinėje kolegijoje: 49,56 proc. studentų „rado tai, ko ir tikėjosi“; 24,16 proc. teigė, jog studijuoti lengviau nei tikėjosi; 16,26 proc. teigė, jog „studijuoti yra sunkiau nei tikėjosi“; 10,02 proc. studentų apie studijas dar nesudarė jokios nuomonės.

Išvados ir apibendrinimai

Mokslo literatūroje akcentuojama, kad studijų kokybė turi didelę įtaką studentų pasitenkinimui studijomis ir organizacija, kurioje jie studijuoja. Studentų pasitenkinimas studijomis labai daug priklauso nuo jų gebėjimo įsivertinti save. Stojančiojo į aukštąją mokyklą studijų pasirinkimą lemia platus motyvacijų tinklas, kuriame galima išskirti vidines ir išorines motyvacijas. Didelę reikšmę motyvacijų studijoms skatinimui gali turėti išankstinis mokinių įtraukimas į būsimąsias studijas.

Apklauskos rezultatai atskleidė, kad pagrindiniai informacijos šaltiniai renkantis studijas yra Šiaulių valstybinės kolegijos svetainė bei besimokančiųjų ir buvusių studentų rekomendacijos. Mažiausiai patrauklūs informacijos šaltiniai – dalyvavimas susitikimuose su ŠVK atstovais (online) ir atvirų durų dienos (online).

Svarbiausi veiksniai, lemiantys studijų programos pasirinkimą, yra darbas, susijęs su studijuojama studijų programa, studijų programos perspektyvumas, profesinės karjeros galimybės. Tikėtina, kad studentai prieš stodami domisi konkrečiais sritimi ir studijas renkasi vildamiesi, jog pasirinkta studijų programa bus įdomi ir perspektyvi.

Pirmo kurso iššęstinių studijų studentai teigiamai įvertino fakulteto informacijos pasiekiamumą: jų teigimu, pakanka informacijos apie studijų tvarką ir studijų procesą.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma apklaustųjų teigiamai vertina studijų organizavimo aspektus – savalaikį susipažinimą su tvarkaraščiu, galimybes individualizuoti studijas. Studentai pritarė studijų organizavimo tvarkai, kad per studijų metus organizuojamos dvi įvadinės sesijos ir egzaminai šeštadieniais, nes toks studijų organizavimas leidžia derinti studijas ir darbo įsipareigojimus. Tačiau studentai pageidauja, kad informacija apie studijas ŠVK būtų suteikta mokslo metų pradžioje, nelaukiant įvadinės sesijos.

Tyrimu identifikuota, jog svarbiausias kriterijus, kuris lemia pasitenkinimą ar nepasitenkinimą studijomis, vertinant studijų kokybės aspektus, yra akademinio personalo kompetencija, dalykinis dėstomo dalyko išmanymas.

Pagrindiniai sėkmingų studijų veiksniai, pasak respondentų, yra dėstomi naudingi dalykai, studijų rezultatų pasiekimai studijose, noras geriau pasirengti darbo rinkai, santykiai su dėstytojais.

Literatūra

1. Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose. (2021). Valstybinio audito ataskaita. 2021 m. liepos 8 d., Nr. VAE-6. file:///C:/Users/Rasa/Downloads/ar-uztikrinama-studiju-kokybe-aukstosiose-mokyklose.pdf
2. Bulajeva, T., Jakubė, A., Lepaitė, D. ir kt. (2011). Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotė ir studijų siekinių vertinimo metodika. Vilnius. https://www.vu.lt/site_files/SD/Studentams/Studiju_programu_atnaujinimas.pdf

3. Dewi, R. S., Roza, M., Taridi, M., Fahrurrozi, A. A. (2020). Nexus between Quality of Education, Student Satisfaction and Student Loyalty: The Case of Department of English Teacher Education at Universitas Islam Negeri in Indonesia. *International Journal for Quality Research*, 15(1), 89–106. <http://ijqr.net/journal/v15-n1/5.pdf>
4. Flournoy, L., Bauman, L. C. (2021). Collaborative Assessment: Using Self-assessment and Reflection for Student Learning and Program Development. *Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 12(1), 1-19. https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/cjsotl_rcacea/article/view/14207/11418
5. Fuller, M. A., Delorey, R. (2016). Making the Choice: University and Program Selection Factors for Undergraduate Management Education in Maritime Canada. *The International Journal of Management Education*, 14, 176-186. <http://isidl.com/wp-content/uploads/2017/07/E4528-ISIDL.pdf>
6. Garafiev, I, Garafieva, G. (2020). Territorial features of value orientations and satisfaction with the studies of student youth in the Republic of Tatarstan. *E3S Web of Conferences*, 210, 18134. https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/70/e3sconf_itse2020_18134.pdf
7. Gasiūnaitė, M., Juknytė–Petreikienė, I. (2015). Aukštojo mokslo studijų kokybė: akademinio personalo kompetentingumo užtikrinimo iššūkiai. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje / Studies in Modern Society: Mokslo darbai*, 6(1), 17-26. https://www.slk.lt/sites/default/files/studijos_siuolaikineje_visuomeneje_2015.pdf
8. Jatkauskienė, B., Andriekienė, R. M., Trakšėlys, K. (2015). Aukštojo mokslo didaktikos kompetencijų raiška dėstytojų veiklos kontekste. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje / Studies in Modern Society: Mokslo darbai*, 2015, 6(1), 27-40. https://www.slk.lt/sites/default/files/studijos_siuolaikineje_visuomeneje_2015.pdf
9. Nadobnik, J., Tarnowski, M., Nowak, M. A. (2017). Motives for Choosing Studies as Predictors of Career Plans of Tourism and Recreation Students. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*, 18(2), 107-118. <https://doaj.org/article/675f18b8f9324123b3b917f3915f0bdf>
10. Norvilienė, A. (2015). Studijų proceso kokybės vertinimas aukštojoje mokykloje: studentų požiūris. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje / Studies in Modern Society: Mokslo darbai*, 6(1), 55-62. https://www.slk.lt/sites/default/files/studijos_siuolaikineje_visuomeneje_2015.pdf
11. Osadchyi, V., Valko, N., Kuzmich, L., Abdullaeva, N. (2020). Studies of impact of specialized STEM training on choice further education. *SHS Web of Conferences*, 75, 04014. <https://doaj.org/article/29055bd6a445476ab4009f777f73442c>
12. Ramlogan, Sh., Raman, V. (2022). An educational approach for early student self-assessment in clinical periodontology. *BMC Medical Education*, 22(1), 1-11. <https://doaj.org/article/7cfe0c0e46d2418e90dd232f51692393>
13. Serrano, M. C., Sanchez-Martin, J. S., Losada, J. M., Polo, F. Z. (2021). The Role of the Social Sciences When Choosing University Studies: Motivations in Life Stories. *Education Sciences*, 11(8), 1-17. <https://www.mdpi.com/2227-7102/11/8/420>
14. Vaičiūnienė, A., Jucevičienė, P. (2021). Studentų įsivertinimo edukacinė vertė. *Pedagogika / Pedagogy*, 143(3), 195-222. <https://ejournals.vdu.lt/index.php/Pedagogika/article/view/2465>

Analysis of study choice motives and study satisfaction as an instrument of study quality assurance

Liucija Urbonienė,

Šiauliai State University of Applied Sciences, lect.

Summary

The article analyses the modern scientific concepts of students' satisfaction with studies and the motives for choosing studies. Based on the results of the questionnaire survey are analysed the motives for choosing the studies by the part-time first-year students of the groups of study fields of Social Sciences and Business and Public Administration of the Faculty of Business and Technologies of Šiauliai State University of Applied Sciences, and the students' satisfaction with the studies. Based on the analysis of scientific literature and a questionnaire survey, the aim was to determine what motives encourage students to choose to study at Šiauliai State University of Applied Sciences, to identify the key criteria that determine students' satisfaction or dissatisfaction with studies in terms of the quality of studies.

Keywords: quality of studies, choice of studies, study program, satisfaction with studies.